

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Paslaugų šeimai vystymo siekiant didinti užimtumo lygį ir skatinti lyčių lygybę darbe

(nuomonė savo iniciatyva)

(2015/C 012/03)

Pranešėja **Béatrice Ouin**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2014 m. vasario 26 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Paslaugų šeimai vystymo siekiant didinti užimtumo lygį ir skatinti lyčių lygybę darbe.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. rugsėjo 30 d. priėmė savo nuomonę.

502-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. spalio 15–16 d. (spalio 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 141 nariui balsavus už, 17 – prieš ir 16 susilaikius.

1. Rekomendacijos

1.1 Europos Sąjungai:

- skatinti keitimąsi gerąja patirtimi, gerinti statistinę informaciją,
- parengti bendras rekomendacijas socialiniams partneriams, pagrįstas lyties požiūriu neutraliu darbo vietų palyginimu,
- įsteigti premiją už inovacijas, teikiamą paslaugų šeimai verslo atstovams,
- skatinti socialines inovacijas vystant paslaugas šeimai, nepaisant šių paslaugų teikimo formos.

1.2 Valstybėms narėms:

- ratifikuoti TDO Konvenciją Nr. 189,
- sudaryti sąlygas deklaruoti nedeklaruojamą darbą suteikiant mokesčių lengvatas ir įdiegiant paprastas deklaravimo sistemas, kad darbas šeimoje taptų tokiu pat darbu kaip ir kiti darbai,
- įveikti stereotipus, kad asmenų priežiūra ir namų tvarkymas būtų siejamas su abejomis lytimis,
- nustatyti bendrąją sistemą, kuria būtų skatinamas specializuoto paslaugų šeimai sektoriaus formavimasis ir vystymasis, atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės ypatumus ir kultūrinę praktiką;
- pašalinti teisinės kliūtis, kurios šiuo metu labai riboja šeimų deklaruoto tiesioginio darbuotojų įdarbinimo galimybes.

1.3 Socialiniams partneriams:

- vienodai vertinti diplomus ir kvalifikacijos pažymėjimus numatant patirties, įgytos dirbant privačiuose šeimų namuose, patvirtinimą,

- vesti derybas dėl kolektyvinių sutarčių ir darbo klasifikavimo lentelių, kuriose būtų atsižvelgiama į visus gebėjimus, įskaitant psichologinius, ir gebėjimą bendrauti.

1.3.1 Verslininkams:

- kurti įmones ir kooperatyvus, kurie siūlytų paslaugas šeimoms, ir suteikti darbuotojams samdomojo darbuotojo statusą.

1.3.2 Profesinėms sąjungoms, darbdavių organizacijoms ir įmonių taryboms:

- gerinti paslaugų šeimai įvaizdį ir labiau vertinti darbo vietas šiose srityse,
- skatinti susijusių asmenų mokymą ir įgytų gebėjimų sertifikavimą,
- imtis veiksmų kurti ir steigti struktūras, kurios padėtų apjungti ir organizuoti paslaugas šeimai, ir tai daryti atsižvelgiant į šalių tradicijas ir tarp jų esamus skirtumus,
- organizuoti namų ūkio darbuotojų ir darbdavių atstovavimą,
- taikant lygybę profesinėje srityje skatinančias priemones reikalausti kurti paslaugas, kurios padėtų kurti darbo vietas, ir derėtis dėl finansinio įmonių dalyvavimo, kad būtų skatinama derinti profesinę veiklą ir šeiminių gyvenimą.

2. Aplinkybės

2.1 Šioje nuomonėje aptariamos tik su privačiais šeimų namais susijusios paslaugos ir darbo vietos, o ne visos paslaugos (vaikų darželiai, senelių namai, mokyklų valgyklos, popamokinė vaikų priežiūra ir t. t.). Plėtoti darbą namų ūkiuose ir didinti jo profesionalumą yra strategiškai svarbu siekiant lygybės profesinėje srityje, kadangi dažniausiai šį darbą atlieka moterys ir būtent joms reikia vaikų priežiūros, pagalbos pagyvenusiems žmonėms ir būsto tvarkymo paslaugų, kad jos galėtų turėti tokias pačias kaip vyrai karjeros sąlygas. Tokios paslaugos naudingos asmenims ir visai visuomenei. Jos atveria galimybę kurti naujas darbo vietas, atitinka senėjančios visuomenės poreikius, padeda derinti šeiminių gyvenimą ir profesinę veiklą. Šios paslaugos gerina gyvenimo kokybę ir didina socialinę įtrauktį, pagyvenusiems asmenims sudaro sąlygas toliau gyventi savo namuose.

2.2 Reikėtų paminėti tris su paslaugomis šeimai susijusias plačias sritis, t. y. būsto priežiūros, vaikų priežiūros ir sergančių, sunkią negalią turinčių ir pagyvenusių asmenų priežiūros. Šias tris sritis reikėtų atskirti, kadangi jose reikalingi labai skirtingi gebėjimai ir kvalifikacija, taip pat labai skiriasi įvairiose šalyse esančios už įvairias sritis ir paslaugas atsakingos institucijos ir organizacijos, taigi savo ruožtu nevienoda ir šias paslaugas teikiančių asmenų padėtis, jų statusas ir požiūris į juos.

2.3 Būtina pažymėti, kad didelę dalį pagalbos šeimai šiuo metu teikia nedeklaruojami darbuotojai, o tai yra nenaudinga ne tik jiems patiems, bet ir šeimoms bei valstybėms.

2.4 Siekiant vystyti paslaugas šeimai, reikia suteikti joms didesnę vertę, taip pat pakeisti tradicinį požiūrį, kad šie darbai, kuriuos vis dar dažnai nemokamai atlieka moterys namų šeiminių, ir toliau būtų laikomi mažai kvalifikuotais.

2.5 „Ištraukti“ šį darbą iš šešėlio, jį padaryti profesionalesnį, paversti tikra profesija užtikrinant darbą pagal darbo sutartis, mokymą, socialinę apsaugą, karjerą ir tokias pat kaip ir kitų samdomųjų darbuotojų teises yra tokių darbo vietų vystymo sąlyga.

2.6 EESRK jau yra pateikęs svarbių rekomendacijų dėl asmeninių paslaugų sektoriaus plėtojimo⁽¹⁾, darbo namų ūkyje profesionalizacijos⁽²⁾, kovos su šešeline ekonomika ir nedeklaruojamu darbu⁽³⁾, taip pat dėl socialinių investicijų poveikio⁽⁴⁾, kurios šioje nuomonėje nebus minimos.

⁽¹⁾ OL C 44, 2013 2 15, p. 16–22.

⁽²⁾ OL C 21/39, 2011 1 21.

⁽³⁾ OL C 177, 2014 6 11, p. 9.

⁽⁴⁾ OL C 226, 2014 7 16, p. 21–27.

2.7 Strategijoje „Europa 2020“ numatytas tikslas pasiekti 75 proc. vyrų ir moterų nuo 25 iki 65 metų amžiaus užimtumą. Tačiau padidinti moterų užimtumo lygį, be kita ko, trukdo šeiminiai išipareigojimai. O menkas vyrų dalyvavimas vykdant tuos šeiminius išipareigojimus yra kliūtis pasiekti lygybės profesinėje srityje tikslą. Strategiją įgyvendinti trukdo griežto taupymo priemonės jomis mažinamos viešosios išlaidos su priežiūra susijusioms paslaugoms, kurias teikti daugiausia įdarbinamos moterys, todėl daugiau priežiūros pareigų tenka šeimos nariams. Daugelyje valstybių narių sumažėjusi priežiūros paslaugų teikimo infrastruktūra ir nevienodas vyrų ir moterų nemokamų namų ruošos ir buities darbų pasidalijimas yra kliūtis pasiekti lygybės profesinėje srityje tikslą.

2.8 Vyrų ir moterų nelygybė profesinėje srityje pasireiškia darbo užmokesčio skirtumu ir moterų susitelkimu vienoje, o vyrų kitose srityse (užimtumo srityje nėra lyčių pusiausvyros). Paslaugų šeimai plėtojimas leistų padidinti moterų darbo visą darbo dieną lygį, sudarytų sąlygas profesiniam mokymuisi ir atvertų geresnes karjeros galimybes ir šių paslaugų teikėjoms, ir jų gavėjoms.

2.9 Namuose teikiamų paslaugų šeimai srityje sukūrus darbo vietas, kurių kvalifikacija ir gebėjimai būtų pripažinti užtikrinant geresnį darbo užmokesį ir didesnes darbo vietas garantijas, tai taip pat sudarytų galimybę į šias profesijas pritraukti vyrus. Be to, reikia šviesti vaikus, kad jie šių darbų nelaikytų moters prievole.

2.10 Plėtojant šias paslaugas gali būti sukurta milijonai darbo vietų. Jei kiekviena šeima per savaitę pasinaudotų viena valanda darbo namų ūkyje paslaugų, būtų galima sukurti 5,5 mln. darbo vietų⁽⁵⁾. Šioje srityje taip pat yra galimybių diegti socialines ir technologines inovacijas. Juo labiau kad, vykstant gyventojų senėjimui ir mažinant šeimoms teikiamas socialines paslaugas, poreikiai didėja. Todėl itin svarbu sutelkti dėmesį į namų ūkių pasirinkimo laisvę, kad jie galėtų rasti tinkamus būdus kintantiems šeimų poreikiams patenkinti.

3. Plėtoti privačiuose namuose teikiamas paslaugas, kad būtų lengviau derinti profesinę veiklą ir šeiminių gyvenimą

3.1 Kiekviena šeima turi būstą, skalbia, ruošia valgį, privalo rūpintis vaikais, pagyvenusiais tėvais arba slaugyti ligonius. Kad atliktų šias užduotis, moteris dažnai turi dirbti ne visą darbo dieną, ir dėl to nukentčia profesija, kuriai įgyti ji mokėsi, arba ji neberanda laiko mokymuisi.

3.2 Tačiau naudojimasis šiomis paslaugomis nėra spontaniškas veiksmas, kadangi nelengva kažką įsileisti į savo namus ir, svarbiausia, kadangi tokios paslaugos pernelyg brangiai kainuoja.

3.3 Šias paslaugas šeimai šiuo metu dar dažnai teikia moterys, visų pirma imigrantės, kurioms mažai mokama, kurios dažnai yra nedeklaruotos ir kurių užimtumas yra neužtikrintas, o kai kurios iš jų dirba nelegaliai. Moterų koncentracija su valymu, priežiūra ir vaikų auklėjimu susijusiose profesijose dar labiau sustiprina išgalėjusius lyčių stereotipus, kurie kai kuriems vyrams tampa kliūtimis, lemia vyrų ir moterų nelygybę bei dar labiau sumenkina pastangas sumažinti nuolatinį darbo užmokesčio skirtumą. Ši koncentracija skatina požiūrį, kad moterų darbas yra antrarūšis.

3.4 Namų ūkio darbuotojas yra asmuo, vykdamas veiklą privačiuose asmens namuose. TDO šio sektoriaus darbuotojus vadina namų ūkio darbuotojais, tačiau kai kuriose valstybėse narėse ši sąvoka turi neigiamą konotaciją. Kadangi šis darbas įvardijamas įvairiai⁽⁶⁾: darbas šeimoje, asmeninės paslaugos, pagalba namuose, slaugytojos, vaikų auklės, šeimos darbuotojos, namų tvarkytojos ir pan., statistinius duomenis kaupti nelengva.

3.5 TDO skaičiavimu, Europos Sąjungoje yra 5 mln. namų ūkio darbuotojų, tačiau šis skaičius iš tiesų veikiausiai yra didesnis, kadangi vien Prancūzijoje, kur mokesčių lengvatos sudarė galimybę deklaruoti iki tol nedeklaruotą darbą, taigi kartu ir apskaityti šias darbo vietas, jų yra 2 mln. Dažniausiai dėl šio darbo tiesiogiai susitaria ir moka šeimos ūkiai arba asmuo, samdantys namų ūkio darbuotoją (60–70 proc. šio sektoriaus), nesinaudodami tarpininkais.

⁽⁵⁾ Europos Komisijos darbo dokumentas „Asmeninių ir namų ūkio paslaugų sektoriaus darbo vietų kūrimo potencialo išnaudojimas“, (SWD(2012) 95, 2012 4 18, p. 14).

⁽⁶⁾ Tarnai gyvendavo pas savo darbdavius. Šis reiškinys dar egzistuoja kai kuriose pasiturinčiose šeimose arba ambasadose, tačiau šiandien namų ūkio darbuotojas vienam darbdaviui arba klientui dažniausiai dirba tik keletą valandų per savaitę.

4. Plėtojimo kliūtys

4.1 Darbas menkai vertinamas

4.1.1 Reikia pabrėžti, kad aptariamas darbas, visų pirma susijęs su namų priežiūra, yra vis dar dažnai vertinamas kaip nereikalaujantis specialių žinių ir gebėjimų. Be to, jis vertinamas kaip pereinamojo laikotarpio darbas (pavyzdžiui, „au pair“ samda) ir nelaikomas profesiniu pasirinkimu.

4.1.2 Daugeliu atveju šeimos neprašo jokio diplomo ar pažymėjimo, ir patiki savo vaikus, savo pagyvenusius tėvus, namų raktus žmonėms, kurių patikimumu negali būti tikros. Kad žengtum į svetimus namus, prisitaikytum prie šeimos reikalavimų būtina turėti daug nepakankamai įvertintų, neapibrėžtų psichologinių ir techninių gebėjimų.

4.1.3 Dėl neigiamo visuomenės požiūrio į šiuos darbus dažnai būtent migrantės moterys, palikusios savo šalyje nuosavus vaikus ir pagyvenusius tėvus, atvyksta rūpintis turtingų šalių asmenų vaikais ir tėvais, nors Europos Sąjungoje tyvyro nedarbas. Daugeliu atvejų šie darbuotojai patys save blogai vertina, kadangi jie nepasirinko dirbti šio menkai vertinamo darbo. Šiais laikais imigrantės dažnai yra itin aukštos kvalifikacijos, tačiau yra nukreipiamos į sektorių, kuris suteikia vieną iš nedaugelio galimybių migrantams dirbti ir kuriame jų kaip darbuotojų teisės labai dažnai neužtikrinamos ir negerbiamos. Šis „protų švaistymas“ kelia daug nerimo ne tik pačioms moterims migrantėms, bet ir visuomenei, kurioje jos dirba.

4.2 Mažai apmokamas, neužtikrintas, prastai apsaugotas darbas

4.2.1 Šiame sektoriuje įdarbinami tiek nekvalifikuoti, tiek itin aukštos kvalifikacijos darbuotojai, kuriems atsilygina privatūs asmenys, negalintys daug mokėti, jei nėra nacionalinių mokesčių lengvatų.

4.2.2 Darbu įdarbinančiose šeimose gali būti neužtikrinamas pragyvenimas dėl pasikeitusių šeiminių aplinkybių, ypač kai šeimoms reikia darbuotojo tik kelias valandas per savaitę, namų ūkio darbuotojai, kad galėtų pragyventi, turi dirbti pas keletą darbdavių ir nuolat ieškoti naujų, kad galėtų pakeisti tuos, kuriems jų paslaugų nebereikia.

4.2.3 Iki šiol darbas privačiuose namuose nebuvo numatytas TDO tarptautinėse darbo konvencijose. Padėtis pasikeitė 2012 m. priėmus Konvenciją Nr. 189, tačiau ją ratifikavo tik dvi Europos šalys ⁽⁷⁾.

4.2.4 Kadangi namų ūkio darbuotojai yra išsibarstę po privačius namus, sunku juos suburti į profesines sąjungas. Daugeliu atvejų jiems tai net neįdomu. Tačiau jų reikalavimai ir interesai būtų geriau pripažįstami, jeigu juos remtų ir gintų stiprios profesinės sąjungos. Šiems darbuotojams sunku ginti savo teises: jie vieni bendrauja su juos įdarbinusiomis šeimomis. Ši situacija yra dar sudėtingesnė, kai šie darbuotojai tampa prekybos žmonėmis aukomis, prastai moka kalbą ir neturi galimybės prieiti prie savo.

4.2.5 Vis dėlto esama vis daugiau pavyzdžių, kad ES valstybėse narėse planuojama struktūrizuoti šį sektorių, ir šie planai įgyvendinami skirtingu tempu ir nevienodu mastu, sudarant sąlygas skatinti ir vystyti atskirą ekonominį sektorių, kuriame būtų deramasi dėl kolektyvinių sutarčių, pritaikytų prie paslaugų šeimai. Kai pirmąsyk arba iš naujo deramasi dėl kolektyvinių sutarčių, reikia būti budriems, kad būtų atsižvelgta į kvalifikacijų sudėtingumą ir žmogiškųjų santykių aspektą.

4.2.6 Įgyvendinant priemones, skirtas profesionalizacijai asmeninių paslaugų sektoriuje didinti, svarbu atsižvelgti į šio sektoriaus skirtingus darbdavių tipus (tarpininkus ar individualius asmenis), kad būtų išvengta bet kokios painiavos, susijusios su statusu ar pareigomis.

4.2.7 Teismuose yra iškelta bylų dėl šiuolaikinės vergijos, kadangi namų ūkio sektoriuje pasitaiko prekybos žmonėmis atvejų. Taip moterims migrantėms iškyla seksualinio išnaudojimo ir priverstinio darbo pavojus. Tai kenkia šio sektoriaus įvaizdžiui.

⁽⁷⁾ Italija Konvenciją Nr. 189 ratifikavo 2013 m. sausio mėn., o Vokietija – 2013 m. rugsėjo mėn. Europos Vadovų Taryba įgaliojo valstybes nars ratifikuoti konvenciją 2014 m. sausio mėn.

5. Kurti deramas darbo vietas ir aukštos kokybės paslaugas

5.1 Imtis veiksmų kainų srityje: atsisakyti nedeklaruojamo darbo, numatyti įvairius finansavimo šaltinius.

5.1.1 Norint pakeisti esamą padėtį (daug nedeklaruojamo darbo, keletas darbdavių) ir sukurti tikras darbo vietas, kurioms reikalingi gebėjimai būtų vertinami, kaip kad yra kitų profesijų atveju, reikia labiau pripažinti ir vertinti šias paslaugas, be kita ko, užtikrinti tinkamą darbo užmokestį, tačiau kartu užtikrinti, kad jos išliktų visiems prieinamos. Šios dvi sąlygos gali būti įvykdytos tik užtikrinus finansavimą iš kelių šaltinių: mokesčių lengvatas, iš dalies subsidijuojamus čekius (pavyzdžiui, čekius maistui), socialinės apsaugos paslaugas ir vartotojų įnašus. Švedijoje įsitikinta būsto renovacijai privatiems asmenims skirtų mokesčių lengvatų veiksmingumu: statybų sektoriuje sukurta naujų darbo vietų. Prancūzijoje darbas namų ūkiuose pasitraukė iš šešėlinės ekonomikos įvedus mokesčių lengvatas. Be to, įvestas „paslaugos teikimo čekis“, leidžiantis supaprastinti administracines procedūras. Vėliau šią priemonę papildė interneto atsiradimas: nebereikia popierinių formų.

5.1.2 Tik sutelkus viešąjį finansavimą (mokesčių lengvatos), socialines išmokas (šeimos pašalpos, pagalba įmonėms, savidrauda, sveikatos draudimas, įmonės taryba ir t. t.) ir privačias lėšas (privatų asmenų mokesčius už paslaugą) bus galima šį darbą padaryti profesionalesnį ir teikti aukštos kokybės paslaugas. Įmonės, įgyvendindamos savo lyčių lygybės planus ir profesinės veiklos ir šeiminio gyvenimo derinimo priemones, gali prisidėti prie jų darbuotojų šeimoms skirtų paslaugų finansavimo. Kai kurios tai jau daro. Europos Komisija turėtų rinkti informaciją apie šią gerąją praktiką ir ją skleisti, kad paskatintų visas valstybes nars įvesti iš anksto finansuojamą „paslaugos teikimo čekį“.

5.2 Imtis veiksmų siekiant užtikrinti užimtumo garantijas, skatinti kurti naujas įmones, plėtoti sektoriuje socialinį dialogą atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės ypatybes ir kultūrą.

5.2.1 Didėjantys šeimų poreikiai namuose reiškia, kad laisvę pasirinkti skirtingas paslaugas, teikiamas valstybėse, reikia konsoliduoti ir stabilizuoti, kaip ir papildomą šių paslaugų pobūdį, kad būtų sukurtas naujas modelis, galintis skatinti socialines inovacijas Europoje.

Užimtumo garantijų nebuvimo sektoriuje problemą galima išspręsti tik akcentuojant du pagrindinius dalykus: pirma, darbą reikia daryti profesionalesnį, kad būtų pagerinta teikiamų paslaugų kokybė, ir užtikrinti tikrą namų ūkio darbuotojų profesionalumo tobulinimą (žr. 5.3 punktą); antra, reikia oficialiai pripažinti socialinį dialogą sektoriuje, nes tai labai svarbus būdas užtikrinti gerovę ir deramą darbą namų ūkio darbuotojams ir jų šeimoms nepaisant paslaugų pobūdžio. Šiuo aspektu labai svarbu padėti šeimoms įsiliesti į profesionalaus ir deklaruojamo darbo sektorių (žr. 5.1 punktą) suteikiant galimybę pasirinkti jiems tinkamą struktūrą.

Be to, šeimoms teikiamos paslaugos, susijusios su vaikų, pagyvenusių asmenų, sunkiųjų negalią turinčių šeimų narių priežiūra ar jų darbinio gyvenimo pusiausvyra, yra ypatingos: jos tiesiogiai siejasi su namų ūkių privačia, intymia sfera, todėl negalima jų patikėti nepažįstamiems asmenims. Todėl būtina užtikrinti socialinį dialogą sektoriuje laikantis Europos Sąjungos vertybių ir atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės kultūrinę specifiką.

5.2.2 Be to, kad vystytųsi šis sektorius, turi vystytis įmonės – kooperatyvai, asociacijos ar bendrovės – ir atlikti tarpininko tarp žmogaus, kuriam reikia paslaugos, ir to, kuris yra kvalifikuotas ją teikti, vaidmenį. Įmonė įsipareigoja rasti klientus ir pasiūlyti darbuotojui darbo grafiką. Tai suteiktų darbuotojui galimybę dirbti pagal vieną darbo sutartį, o tai palengvintų socialinę apsaugą ir leistų sumokėti už kelionės į kliento namus laiką, išeiti atostogų arba dalyvauti mokymo kursuose. Toks tarpininkas taip pat įsipareigoja klientui: siūlyti kompetentingus, sąžiningus, diskretiškus ir tinkamai apmokytus darbuotojus, paslaugą suteikti net jei įprastas darbuotojas serga arba atostogauja. Taigi klientas patikės savo namus ar šeimos narius ne asmeniui, o įmonei.

5.2.3 Įsteigus įmones, šie darbuotojai taps tokiais pat samdomaisiais darbuotojais kaip ir visi kiti. Tokių įmonių jau yra. Europos Komisija turėtų kaupti tokią informaciją ir propaguoti įvairius modelius, juos analizuoti atsižvelgdama į klientui suteiktą paslaugą ir socialines darbuotojų sąlygas.

5.2.4 Beje, kai klientai nori prisiimti atsakomybę patys būdami darbdaviais – o tai leidžia jiems pasirinkti į jų namus ateinantį asmenį – reikia užtikrinti, kad šios šeimos būtų informuojamos, kad atliktų savo kaip darbdavio pareigą ir laikytųsi taisyklių. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad šios taisyklės būtų racionalios ir vidutinei šeimai praktiškai įgyvendinamos.

5.3 *Sektoriaus reformos*

5.3.1 Švedijoje mokesčių atskaitos schema namų ūkiuose teikiamoms paslaugoms pradėta taikyti 2007 m. Dėl šio mokesčių kredito (angl. *tax credit*) gerokai atpigo namų ūkiams teikiamos paslaugos, kadangi jų kaina sumažinta 50 proc. Klientas moka pusę paslaugos kainos, o kitą pusę įmonei sumoka mokesčių administratorius.

5.3.2 Anksčiau buvo sunku gauti teisėtai namų ūkiuose teikiamą paslaugą. Faktai rodo, kad šiandien, praėjus septyneriems metams po mokesčių kredito įvedimo, buvo sukurta ir toliau kuriamos naujos įmonės ir naujos darbo vietos, visų pirma tiems, kurie anksčiau buvo darbo rinkos užribyje.

5.3.3 Mokesčių reforma padarė teigiamą poveikį sektoriui, kuriame dauguma paslaugų buvo teikiamos nedeklaruojamo darbo forma. Mokesčių sumažinimas buvo naudingas ne tik sektoriui ir jo klientams, bet ir visai visuomenei.

5.3.4 2013 m. sektoriaus apyvarta siekė daugiau nei pusę milijardo eurų. Minėtais metais jame dirbo daugiau kaip 16 tūkstančių žmonių. Pastaraisiais metais šis skaičius nuolat didėjo. 2012–2013 m. užimtumo lygis namų ūkio paslaugų sektoriuje išaugo 16 proc.

5.3.5 Daugumą šioje srityje veikiančių įmonių įsteigė moterys ir daugeliu atvejų – migrantės. Daugiau nei trečdalis namų ūkio paslaugų klientų yra vyresni nei 65 metų amžiaus (du trečdaliai yra moterys). Apskritai 62 proc. klientų – moterys, turinčios įvairaus dydžio pajamas, bet dažniausiai iš vidurinėsios klasės. Dažniausiai šiomis paslaugomis naudojasi šeimos. Du iš trijų namų ūkio paslaugų sektoriaus darbuotojų anksčiau buvo bedarbiai arba dirbo nedeklaruojamą darbą. Maždaug 80 proc. jų – moterys ir 40 proc. gimę ne Švedijoje.

5.3.6 Svarbiausia šio paslaugų sektoriaus darbdavių organizacija su šio sektoriaus profesinėmis sąjungomis pasirašė kolektyvinę sutartį dėl namų ūkiuose teikiamų paslaugų įmonių. Kolektyvinėse sutartyse numatytos taisyklės, taikomos darbo užmokesčio, darbo laiko, mokamų atostogų, mokymo, socialinės apsaugos ir kitų aspektų srityje.

5.3.7 Įvykdžius reformą, atsirado daugiau darbo vietų, sumažėjo nedarbas, laikinojo nedarbingumo atostogų ir, galiausiai, padidėjo mokestinės pajamos, todėl sistema praktiškai finansuojama jos pačios lėšomis.

5.4 *Imtis veiksmų profesionalumui padidinti*

5.4.1 Be techninių žinių reikalaujančių darbų (higienos taisyklės, įrangos valdymas, produktų naudojimas, vaiko prausimas, pagalba suaugusiajam atsikelti ir t. t.), reikia ir bendravimo gebėjimų, pavyzdžiui, kelti pasitikėjimą, būti diskretiškam, savarankiškam, mokėti prisitaikyti prie kiekvieno kliento poreikių. Klasifikacijos lentelėse turėtų būti nustatyta gebėjimų hierarchija atsižvelgiant į tai, ar reikia tik prižiūrėti būstą ar ir rūpintis vaikais arba pagyvenusiais žmonėmis, ar klientas yra išvykęs ar jis yra namie, ar jis yra fiziškai ir protiškaite savarankiškas ar priklausomas.

5.4.2 Paradoksas yra tai, kad kai kurie asmenys šiuos darbus menkai vertina, nors jie teikia didesnę pasitenkinimą nei daugelis kitų. Išvalyti namus, padėti žmonėms ir užmegzti ryšius su vaikais teikia pasitenkinimą. Viešosios institucijos galėtų, pirma, bendradarbiaudamos su profesinių sąjungų ir darbdavių organizacijomis skatinti didesnę šių paslaugų profesionalumą, susijusių asmenų mokymą ir jų gebėjimų sertifikavimą, antra, imtis veiksmų kurti struktūras, kurios padėtų apjungti ir organizuoti paslaugas šeimai.

5.4.3 Norint pakeisti šių darbų įvaizdį, reikia sudaryti jų sąrašą ir juos įvertinti techniniu ir santykių požiūriu palyginant su panašiais darbais kitose profesinėse srityse. Būtinai diplomai, sertifikavimas, mokymas, kurie patvirtintų įgytą patirtį. Kai kurios priemonės jau yra.

5.4.4 Taip pat būtų naudinga sudaryti palankias sąlygas pradėti vykdyti kitas užduotis ir netgi įgyti kitas profesijas tame pačiame arba kitame sektoriuje. Tai itin svarbu moterims migrantėms, kurios tendencingai nukreipiamos teikti paslaugas šeimai, kad būtų išvengta „protų švaistymo“ reiškinio.

5.4.5 Reikėtų imtis priemonių užkirsti kelią neteisėtai prekybai paslaugų šeimai srityje, nes ji šiurkščiai pažeidžia žmogaus teises.

5.4.6 Profesinių sąjungų organizacijos dažnai neskyrė dėmesio namų ūkio darbuotojų telkimui į profesines sąjungas – tai, žinoma, yra sudėtinga padaryti, kadangi profesinės sąjungos neturi teisės patekti į privačius namus, taip pat dėl to, kad šie darbuotojai yra „nematomi“ ir „išsibarstę“. Namų ūkio darbuotojų subūrimas į profesines sąjungas gali paskatinti paslaugų šeimai sektoriaus profesionalizaciją. Didesnis profesionalumas yra viena iš lyčių lygybės profesinėje srityje sąlygų.

2014 m. spalio 16 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE
